

„Istarska Rijec“

Izaziva svakog četvrtka uveče. Prvog drugog četvrtka donosi izvanredni prilog „Mladi Istarski“. Predplata za tuzemstvo iznaša 15 — lira na godinu, a za inozemstvo 25 — lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco Assisi 20/1, telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

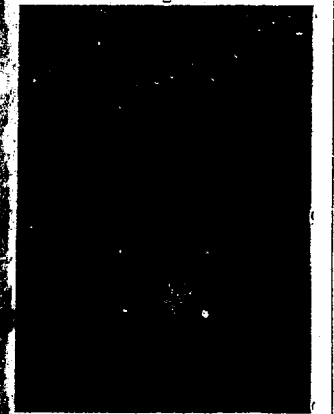
„Stogom rastu male stvari, a nestoga sve otkvari.“ — Narodna poslovice.

Oglasi stoje 4 lire

za svaki centimeter visine u širini jednoga stupca. Za višekratno izvješće daje se znatno popust prema pogodbi. Dopisi se šalju uredištvu, a novac upravi. Nepriznata se pisma ne primaju, a raskopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Dr. Otokar Rybař

Sa strepnjom smo zadnjih nekoliko dana čekali vijest iz Beograda. Dr. Rybař je bio opasno bolestan. A onda, nam nekako lakše bilo, kada smo doznali, da mu ide na bolje. No kratka je bila naša radost. Dne 12. o. m. j. podlegao je ipak dr. Rybař jakoj upali pluća u sahariorijumu Vračaru blizu Beograda, gdje je bio na liječenju. Umro je. Kratka je bila i teška ta vijest.

Daleko od rodne grude, koje je ljubio i za koju je mnogo radio, umro je jedan od negdašnjih vojđa našega naroda u ovim krajevima, dr. Otokar Rybař. Nema više među živima ovoga dragoga i simpatičnoga slovenca stare narodne garde, kojega je kroz dugi niz godina slijedio narod s oduševljenjem i vjerom kroz sve narodne teškoće i kroz sve radosti. Ime Otokara Rybařa bilo je kroz dugi niz godina najsajbniji program i najdraga zastava primorskih Slovenaca, njegovo je ime bilo ime apostola i vodje, kojega su svi ljubili, svi poznavali i svi poštovali.

Evo, baš zato, jer je blagopokojni gospodin dr. Rybař bio od svih ljubljen i od svih poštovan, odjeknula je vijest o njegovoj smrti teškom tugom u srcima svega naroda, a naročito je u tršćanskim slovencima, njegova smrt duboko dirnula ono iskreno lijepo osjećanje, koje su oni gojili prama njemu.

Pokojni dr. Rybař bio je rodom iz Poštojne. Rodjen je g. 1865. Po svršenoj srednjoj školi študirao je pravničke nauke u Beču, gdje mu je službovao otac, kao viši željeznički činovnik. Odmah iza dovršenih studija došao je u naše krajeve, pa je služio kao koncipijent kod dr. Ante Dukića, koji je bio prvi hrvatski načelnik u pazinskoj općini. Poslije je bio u praksi i kod dr. Laginje. Kada je svršio odvjetničku praksu došao je u Trst, gdje je otvorio svojju kancelariju. Ali ne samo kao odvjetnik, nego kao i narodni radnik mladi se je dr. Rybař u Trstu odmah dao na ozbiljan posao za narodno dobro.

Čim je izašao iz skola bila mu je misao uložiti sve svoje sile u narodni rad. Kod dr. Dukića i kod dr. Laginje ta se je njegova ideja izgradila. On se je, i onako zanosan uz onakve učitelje, još bače zanio. Prionuo je svom svojom pladanačkom snagom na rad, pa se je već u borbama, koje je imao naš starina Laginja godine 1891. i 1892., za izbore u bečki parlament, dr. Rybař jako isticao svojim uspješnim djelovanjem.

U Trstu su odmah opazili što vrijedi dr. Rybař. On je počeo da znači mnogo. A kad se je postavio na razpolaganje političkom društvu „Edinost“ — počeo se je zanimati svim važnijim granama narodnoga života tršćanskih Slovenaca. Bio je izabran u odbor tršćanskoga Sokola, Slavenske Čitaonice, i pol. društva „Edinost“. Kasnije je bio izabran za starostu Sokola, a tu je čast nosio dok nije ostavio Trst. Bio je član odbora svih naših narodnih ustanova, gospodarskih, političkih i kulturnih u Trstu. Bio je predsjednik pol. društva

„Edinosti“ od g. 1910. dok nije ostavio Trst.

No najvažnije razdoblje nacionalnog rada dr. Rybařa može se računati, da počinje od onda, kad je izabran narodnim poslanikom. Bio je poslanikom za Trst i okolice u mjesnom i pokrajinskom vijeću, a također (od 1907.) i u bečkom carevinskom vijeću.

Postao je vodja naroda. Razdoblje u kojem je dr. Rybař bio predstavnik slovenackog tršćanskog pučanstva može se punim pravom nazvati junačko narodno doba. Njegovo odlučno, a uvijek mudro proračunano nastupanje, izazivao je na strani većine protivnika često pravu buru, ali su dr. Rybařa svejedno svi poštovali. Kolikogod je protivnika imao, toliko su opet ti protivnici bili svi uvjereni, da je dr. Rybař sposoban, odličan i karakteran Slovenac.

U povjesti tršćanskog narodnog života ime dr. Rybařa ostati će jakim slovima zapisano, zato jer je to ime usko vezano za razvoj toga života. On je za slovensko pučanstvo Trsta i okolice mnogo učinio. Koliko samo može da učini čovjek, koji uz sposobnost, inteligenciju i upliv ima i ono divno svojstvo ljubavi do svog naroda koje je imao dr. Rybař. Ne samo, da je to pokazivao riječima, nego je i dokazao djelima i to pravim i korisnim djelima. Uvijek, od prvog početka njegovog djelovanja do svršetka rata, a i poslije.

Pokojni dr. Rybař bio je, kroz dugi niz godina, u pravom smislu riječi vodja naroda. Bio je, kako smo već prije rekli ljubljen od sveg svog naroda. Bio je popularan, koliko nijedan drugi vodja slovenaca u ovim krajevima. To se mnogo puta pokazalo na zborovima, koje je obdržavao po odeželi. Priprosti seljački narod volio ga je kao svoga oca. Kada je u koje selo došao dr. Rybař narodnome veselju nije bilo mjere. On je bio govornik kao malo koji. Znao je našeg čovjeka dirnuti u dušu. Znao je ugoditi mu, odobriti ga, poučiti ga i razveseliti ga. Svi su žalili kako je ostavio ove krajeve, osobito narod po selima nemože nikako, da zaboravi onoga dragoga, učenoga i vedroga dr. Rybařa. A pogotovo je teško odjeknula, po svim dolovima i bregovima, po kojima su rasuta mala kućice, maloga našega čovjeka, — vijest, da ga više nema među živima, da je umro — on.

Po svršetku rata preselio se je pokojni dr. Rybař u mladu jugoslovensku državu. Bilo su takve njegove prilike. Sav je rat učinio u vojničkoj službi, 1918. g. našla ga je u Trstu, a zatim je bio izaslan na parišku mirovnu konferenciju, kao ekspert za Jugoslaviju. Iza te konferencije beogradska je vlada upoznala njegove velike sposobnosti, pa ga je zato pozvala u svoju diplomatsku službu. Dobio je jugoslovensko državljanstvo i nastanio se je u Beogradu. U svojoj diplomatskoj službi vodio je sve pogodbe oko sklapanja ugovora između Jugoslavije i Italije. Od rapalske pogodbe dalje. Također i u tom novom životu pokojni se je dr. Rybař odlično ponio. Svoje je teške dužnosti, koje su pune odgovornosti izvršavao na najveće zadovoljstvo države, koju je služio. Osobito su ga, za točno vršenje dužnosti, cijenili i talijanski delegati, koji su prisustvovali raznim pogodbama. U jugoslavenskoj državi imao čin poslanika, a službovao je u ministarstvu izvanjih poslova kao opunomoćeni ministar za međunarodne pogodbe. Koliko od vladinih krugova, toliko i od ostalih političkih krugova bio je opće poštovan.

Koliko je on bio velik, moglo se je najbolje vidjeti na veličanstvenom sprovodu, koji se je obavio u dalekom Beogradu. Sprovod pok. dr. Rybařa bio je pravi izraz njegove velike vrijednosti. Sahranjen je dne 15. o. m. j. U 10 sati prije podne otpočeo su zadušice za dr. Rybařa u beogradskoj rimokatoličkoj crkvi. Misu je služio beogradski rimokatolički župnik uz asistenciju dvojice svećenika. Na koru je pjevao katolički pjevački zbor. Crkva je bila svečano iluminirana, u sredini crkve postavljen katafalk, na kojem se

nalazio lijes pokojnog dra. Rybařa, sav prekriven mnogobrojnim vijencima. Posmrtnoj svečanosti u crkvi prisustvovali su: izaslanik kralja admiral Prica; kraljev ordonans major Poganičnik, članovi vlade na čelu sa Uzunovićem, veliki broj narodnih poslanika na čelu s predsjednikom Narodne Skupštine Markom Trifkovićem, cijeli diplomatski zbor na čelu s papinim nuncijem Msgr. Pelegriniettem, predstavnici svijju religija, naime pravoslavne, muslimanske, židovske i protestantske, cijelo činovniško ministarstvo inostranih djela, načelnici i šefovi odsjeka ostalih ministarstva, svi saradnici pokojnog dra. Rybařa, bivši ministar inostranih djela dr. Momčilo Ninčić, koji je so drom. Rybařom vrlo mnogo radio kao ministar inostranih djela, predstavnici vojske i mornarice, Sokola, Sokolskog Saveza, pravničkog udruženja, admiraliteta svijju kulturnih, socijalnih i ostalih ustanova, pomoćnik ministra inostranih djela g. Jovan Marković, predstavnici svijju privrednih komora iz Beograda i veliki župan iz Ljubljane dr. Baltič. Naročito su stigle delegatkinje kluba „Primorje“ iz Kola Srpskih Sestara, delegati udruženja Hrvata i Slovenaca iz Italije.

Poslije službe božje govorili su o pok. dr. Rybařu g. Ljuba Nešić, u ime ministarstva, te g. Gijuro Panković u ime Sokola.

Činovnici ministarstva inostranih djela iznose zatim kovčeg iz crkve i postavljaju ga u mrtvačku kola našto

sprovod kreće Krunskom, Beogradskom, Aleksandrovom i Grobljanskom ulicom prema novom katoličkom groblju, gdje je sahranjen dra. Rybař. U pratnji nošena su tri jastuka, puna odlijeća domaćih i stranih, te veliki broj vijenaca, među njima vijenac vlade, diplomatskog kora, talijanskog postanstva, mađarskog poslanstva, ministarstva inostranih djela, češoslovačkog ministra vanjskih poslova g. Beneša, grada Ljubljane, bivšeg ministra inostranih djela g. dra. Ninčića, Sokolskog Saveza, Slovenaca iz Trsta, Primoraca nastanjenih u Beogradu itd. Sprovodu je prisustvovala ogromna masa svijeta, a za lijesom je išla pokojnikova udova, kćerka i sinovi.

Kada je sprovod stigao na groblje poslije običajnih molitava nad otvorenim grobom govorio je dr. Vošnjak, opunomoćeni ministar. On je govorio o radu dr. Rybařa za ujedinjenje Jugoslavije. Iza njega govorio je još opunomoćeni ministar dr. Bakotić o velikim zaslugama pokojnika i o njegovoj ličnosti.

Na koncu se je od pokojnika u ime istrana oprostio jednim odužim govorom dr. Ivo Mogorović, načelnik ministarstva socijalne politike u miru, rodom pazinac.

Njegovim govorom završen je veličanstveni sprovod pokojnog dra. Rybařa. Veličanstven i tužan. Tijelo narodnog velikana položeno je u krio zemlje. Neka bi dru. Rybařu zemlja bila laka. Neka mu je u narodu slava i vječnaja pamjat!

Politički pregled

ITALIJA.

Okručnicom, koju je on. Mussolini razaslao svim prefektima u državi, udaren je novi red u fašističkom životu Italije. Ta je okružnica našla na razumijevanje i na dobar odziv u svim fašističkim krugovima. Da se što potpunije budu naloziti okružnice mogli provoditi, on. Mussolini htio je dati neke upute i komandantima kr. karabinjera, koji s prefektima čine vlast u zemlji. Pozvao ih je zato u Rim. U svom uvodnom govoru upozorio je on. Mussolini komandante karabinjera na svoju okružnicu, koja će od sada biti neki kompas, po kojemu se moraju ravnat.

Zatim je naglasio, da zahtjeva od njih, da sa svom energijom vode borbu protiv neprijatelja države i reda; da mirno nastupaju protiv njih, i da rabe oružje samo u slučaju velike potrebe; da strogo pazi, da ne bi neodgovorni činili politička nasilja, jer su samo odgovorni i državni organi dužni nastupati protiv nereda; da se informiraju o svim političkim događajima, pa i o onima, koji izgledaju neznatni. On. Mussolini kaže, da će novi zakon javne sigurnosti, donijeti velikih koristi, ako se bude znalo s njime baratati. Mnogo se nada u karabinjere, pa im šalje svoje pozdrave.

Dne 17. o. m. j. izvjestio je ministar financija on. Mussolinija o uspjehu likitorskoga zajma. Poslije toga izvještaja izdala je vlada naredbu, da se s danom 18. januara zaključuje konačno potpisivanje zajma. No budući su nekoje fašističke organizacije trgovaca tražile, da se produži rok, odlučilo se je, da će trgovci — koji moraju plaćati kaucije, a žele te kaucije plaćati u kartelama likitorskog zajma, — moći potpisivati zajam do 31. januara.

Po novinskim vijestima iznaša sada potpisani zajam preko 2 i pol milijarde lira.

Dne 15. o. m. j. došao je iz Londona u Rim engleski ministar financija Churchill. Kako novine potvrđuju Churchill je došao u Rim sasna privatno, pa se prema tome njegovom posjetu ne može podavati službeni diplomatski značaj. On se je u Rimu odmah po svom dolasku dao na slikanje starih rimskih spomenika. On je naime dobar slikar. Osim u financijskim poslovima on je dobro upućen u vojne, a naročito mornaričke poslove.

Posjetio je predsjednika vlade on. Mussolinija, s kojim je razgovarao

jedan sat. Osim toga posjetio je i kralja. On. Mussolini uzvratilo mu je posjet, te ga je posjetio na engleskom poslanstvu. U Londonu je srdačno iskazana ministru Churchill prijmljena s najvećim zadovoljstvom. Churchill ostaje u Rimu oko 6 dana.

Ministarstvo za narodnu prosvjetu pripravlja nacrt za dekret, kojim će se uvesti znatne promjene za profesore sveučilišta.

Tim će se dekretom uvesti prisega za profesore. Oni će morati prisesti, da nisu članovi tajnih društava ni stranaka, koje su vladi protivne, hoće li da imaju službu.

Univerzitetski profesori moći će se lako i otpustiti iz službe, ako ne budu odgovarali onim uslovima, koje im se postavlja, to jest, ako se dozna, da se bave protufašističkim radom.

Novine javljaju, da nije istinita vijest, koja se bila promijela, da će mađarski ministar predsjednik grof Bethlen doći u Rim, te da će se samo sastati s on. Mussolinijem na važne dogovore.

Koncem ovoga mjeseca doći će u Rim samo mađarski ministar prosvjete, te će tom prilikom održati nekoga predavanja o mađarskoj povjesti.

RUSIJA I JUGOSLAVIJA.

U Jugoslaviji sve stranke, a u svijetu mnoge se vidjenje novine bave još uvijek promjenom beogradske vanjske politike. Mnogo se spominje Rusija, o koju bi se Jugoslavija imala u buduće da osloni.

Tim se je pitanjem prije nekoliko dana pazabavio i tršćanski „Piccolo della Sera“.

Prije nekoliko godina bila je negdašnja mala Srbija Benjamin Rusije, najmljđa stjenica careva ruskih. Kad su Svabi i Mađari navijestili Srbiji rat i time dohacili Slavstvu rukavicu, Rusija je tu rukavicu prihvatila i zagrevala u najveći rat, što ga je čovječanstvo na ovoj zemlji ikada vodilo. Međutim taj veliki rat bio rodio je i najveću revoluciju, što je ikada potresla ruskim narodnim životom. U toj revoluciji izgubio je car i krunu i glavu, a njegova silna vlad pala je u ruke revolucionaraca — boljševika. Njihova je vlada, takozvana sovjetska vlada, išla nekim posebnim putevima, kuda nije nijedan drugo slavensko plemo htjelo da ih slijedi.

Na tim putevima nije u početku mogla ni htjela da ih slijedi ni Jugoslavija. Novi gospodari Rusije htjeli su, da i od Jugoslavije napravu jednu komunističku sovjetsku državu, a to ne bi bilo išlo. Nije svaka kapa za svaku glavu, niti je svaka vladavina za svaki narod. Rusija je ogromna, upravo neizmjerana zemlja. Pa

može na svom nepreglednom tlu da pokuša i ovo i ono, da se — ako već hoće — poigra i revolucije i kontrarevolucije; — to sve može nju u najgorem slučaju samo časovito da oslabi i — ništa drugo. Jugoslavija je pak zemlja razmjerno dosta malena, i još ne sasvim uređena. Mlade države moraju da se čuvaju. Zato se Jugoslavia mora da čuva i revolucija i kontrarevolucija pa i bilo kakvih pokušaja, koji bi mogli da poremete njezin današnji porredak. To su bili u prvom redu i razlozi, koji su osobito u prvo vrijeme odvajali Jugoslaviju od Rusije i pridonijeli, što Beogradska vlada nije još do sada priznala rusku sovjetsku vladu i što prema tome nema — Rusija još ni danas svoga predstavnika u Beogradu kao ni Jugoslavija svoga u Moskvi.

No u ovo posljednje vrijeme Lenjinovi su ljudi ušli dosta vode u svoje boljše-vičko vino, pa se misli, a i trščanski «Piccolo» drži, da nije daleko čas, kad će se Jugoslavija i Rusija nesamo zbližiti nego i vezati vezom jednog jakog bratskog saveza.

«Piccolo» veli, da to Moskva uvelike želi, jer da je Jugoslavija i danas Rusina najmilija nacija. Prema pisanju toga lista na tome zbliženju najviše radi Citeran, ruski poslanik u Berlinu. Ne radi larvo, već tajno ispod vode, da mu drugi ne ometu posao, ali je već dopisniku ljubljanskog «Slovenskog Naroda» izjavio, da je došlo vrijeme, kad Jugoslavija mora drukčije da udesi svoju izvanjsku politiku i da se približi ruskim Sovjetima.

Čini se, da se nešto iza brda valja i da ruska vlada nastoji, kako bi se što prije na kojoj drugoj tački našla zajedno s Jugoslavijom. Možda će tome pridionijeti štogod i nastojanje, da se urede odnosi između Jugoslavije i Turske, s kojom je Rusija već i u nekom savezu?

«Piccolo» veli na kraju svoga članka ovo: «Optimisti (u Moskvi) uporno zastupaju mišljenje, da je (za Rusiju) kunočas, da i ona zahvati u balkansku politiku, i da ju svede pravcem prema sobi, što je do sada bez raznih drugih prilika bilo gotovo nemoguće. Svi napori treba da budu upravljani k ovom vrlo važnom cilju. I sovjetska Rusija mobilizira sve svoje diplomatske sile, da u tome uspije.»

Medjutim u jednoj vili, pedeset kilometara daleko od Pariza, živi jedan čovjek, koji je i u ovih dana izjavio jednome italijanskom novinaru, da nije već daleko vrijeme, te će i u samoj Rusiji nastati velike promjene. Taj samotnik, to je Nikola-j Nikolajevič, stric pokojnoga ruskoga cara i bivši generalisimus sveukupne ruske vojske u velikom svjetskom ratu. Iz pouzdanih izvještaja, što mu ih šalju njegovi ljudi, izlazi, da se boljševicima već odobreni dana i da se bliža čas, kad će zakoniti nasljednici Romanova i opet za- sjesti na prijestolje svojih djedova.

Ne znamo, koliko je u tome istine, ali jedno je stalno, da bi naime i u tom slučaju politika Rusije prema Slavenstvu uopće, a prema Jugoslaviji napose morala biti kao što je bila i u času, kad je car Nikolaj dohvatio onu rukavicu, što ju je oholi Vilim bio bacio svemu slavenskomu rodu.

Jesi li naručio Narodni koledar „Franina i Jurina“ za god. 1927.?

Dnevne vijesti

Zapljana «Istarske Riječ».

«Istarska Riječ» od prošloga četvrtka, 13. o. m. j. bila je zaplijenjena. Zapljena je izvršena radi cijelog sadržanja lista (per il suo complesso).

PODLISTAK

Seljakova smrt

Napisao: E. Zola.

Zan Luj Lakur imao je ravno sedamdeset godina. Živio je u Kurteju, udaljenome seocu, koji je jedva brojio stotinu i pedeset stanovnika. Za čitava života bilo je samo jedared u gradiću Augustu udaljenome nekih petnaest milja. Bijaše onda još mlad, gotovo se toga danas vidi i ne sjeca. Imao je troje djece; dva sina Antuna i Josipa, pa kćerku Katarinu. Katarina bijaše udata, no poslije smrti muževljeve vratila se u kuću rođenja i dovela sa sobom dvanaestogodišnjeg sina Zamota. Zivjeli su svi od onoga, što im je rodilo na deset kilometara zemlje. Upravu koliko je dostajalo, da se čitave godine prehrane hlebom i ponešto obiskre odjecom i obućom. Za kupicu vina dobrano su dugo morali štedjeti.

Selo Kurteju leži na izlazu neke kotline, a obrateno je unaokolo samom šumom. Bez crkve i siromašno, a župnik iz Korniera dolazi na služenje mise svake druge nedjelje, jer je Korniers od Kurteja udaljen punih 15 kilometara.

Selo Kurteju imade u svemu dvadesetak trošnih kućica porazbacanih duž seoske ceste. Ispred kuća stoji meština, a po njima čepkaju kokoši. Nabasa ih ovamo slučajno stranac, radoznale seljanke istegnu

Razjašnjenja k novom zakonu o trgovini

Ministar za narodno gospodarstvo raspisao je svim prefektima jednu okružnicu, kojom im tumači novi zakon o trgovini. Iz te okružnice vidimo ono, što će naše trgovce zanimati.

Dozvolu za bavljenje trgovinom moraju moliti uopće sve dosadašnje trgovine, a osim toga i nekoi obrtnici.

Nijedna vrsta trgovine, pa vršila se ona na bilo kakav način ne može biti oslobodjena od odredbe novoga zakona.

Takodjer i oni, koji imaju manje od 1000 lira dohodaka od svog pokretnog imanja, moraju položiti kauciju. Kauciju mora platiti svako ko hoće da se bavi trgovinom. Visina kaucije određuje se prema dohodcima trgovca, a može biti visoko od 500 do 5000 lira.

Pod novi zakon o trgovini podvrgnute su takodjer i ljekarne, hotelijeri, ako imaju i restauraciju, gostione, krčme, urari, zlatari, fotografi, krojači itd., ako se uz svoj rad bave takodjer i prodavanjem stvari.

Brijači su isključeni od novih odredaba, samo ako ne prodavaju parfeme, sapune itd. Isto su tako isključeni i svi oni, koji se bave kakvim poslom, ali ne prodaju nikakve robe.

Dozvole se mora imati za svaku trgovinu, prema tome i za podružnicu jedne trgovine. Prema tome se takodjer i kauciju plaća za svaku trgovinu posebno.

Trgovcu, koji nije upisan u spisak onih, koji državi plaćaju porez za pokretnu imovinu, odmjernije se visina kaucije prema visini one takse, koju godišnje plaća općini za trgovinu.

Osoba ili društvo, koje proizvadjaju robu na veliko, te tu robu ne prodaje izravno općinstvu na malo, nego je prodaje grosistima i preprodavačima, nije podvrženo novom zakonu.

Gostione i hoteli, koji imaju restauraciju podvrženi su odredbama novoga zakona, pa moraju moliti novu dozvolu; a moraju takodjer položiti i kauciju, ako imaju već dozvolu od političke oblasti.

Molbu za dozvolu morati će učiniti i oni trgovci, koji nisu dosada bili upisani u spisak onih, koji plaćaju državi porez za pokretno imanje. Morati će takodjer položiti i kauciju.

Mešetari i posrednici, koji nemaju nikakvog magazina za robu, to jest oni, koji samo poslove sklapaju, ne spadaju pod novi zakon.

Isto tako ne spadaju ni kinematografi.

Dalje nisu podvrženi novom zakonu takodjer ni oni, koji se bave prodajom monopola. Ako osim monopola prodaju još kakvu drugu robu, onda moraju činiti molbu za dozvolu, a moraju položiti i kauciju.

Zadruge, koje nešto prodaju spadaju takodjer pod novi zakon.

Pod odredbe novoga zakona podvrženi su takodjer i oni, koji u javnim lokalima prodaju općinstvu proizvode svoje vlastite zemlje ili pak proizvode zemlje, koju imaju u najam, ili koju bilo kako obraduju.

Zato, da dobiju dozvolu moraju svi oni, kojih se novi zakon tiče, uz ostale dokumente priložiti molbi i potvrdu, da su upisani u Trgovačkoj komori (Camera di Commercio).

Novi trgovci moraju priložiti takvu potvrdu 30 dana iza kako su trgovinu otvorili.

Na podlozi novoga zakona o trgovini morati će plaćati kauciju za vršenje trgovine, svi oni, koji prodaju općinstvu robu na veliko ili na malo, u posebnim trgovinama ili lokalima, na otvorenom određeniom mjestu, a takodjer i puljujući trgovci (kramarji). Kaucija će biti visoka od 500 do 5000 lira.

Kaucije, koje se polože u gotovom ne će nositi nikakvih kamata.

No, ove se kaucije osim u gotovini mogu plaćati i u obveznicama liktorskog zajma. Taj se zajam može potpisati još samo do 31. o. m. j. U slučaju, da se kaucija polože u obveznicama, onda će se te obveznice računati po nominalnoj vrijednosti, 100 lira svaka, dok će faktično trgovca svaka obveznica stajati, kako nam je poznato, samo lira 87.50. Osim ovoga probitka ima trgovac, koji plaća obveznicama liktorskog zajma, još i interes, koji mu obveznice nose, a taj je 6% godišnje i onda, kad ih je položio kao kauciju za dozvolu trgovine.

Svi oni, koji su podvrgnuti novom zakonu moraju položiti kauciju kod pokrajinskog tezorerije ili kod poštanskog ureda.

Kod poštanskog ureda plaća se kaucija u gotovom, ali onaj koji hoće može lako izjaviti, da želi, da mu se novac promjeni u obveznice liktorskog zajma.

Za svaku novu dozvolu trgovanja ulaze se 500 lira kaucije.

Za obnovu dozvole starih trgovina kaucija iznaša 500 do 5000 lira. To se određuje prema svoti, koja nam je zapisana na zadnjoj karteli za porez na pokretno imanje (ricchezza mobile). Na toj ćemo karteli naći svotu, koja nam se računa kao čisti godišnji dohodak.

Ako je svota, koja označuje godišnji dohodak do 5000 lira, onda kaucija iznaša 500 lira.

Ako je svota godišnjeg dohodka na zadnjoj poreznoj karteli označena više od 5000 lira, onda se kaucija izračuna tako da se svota razdjeli na stotine. Za svakih 100 lira čistoga dohodka računa se 15 lira kaucije. Ako netko ima na poreznoj karteli zapisano 8400 lira godišnjeg dohodka, razdjeli 8400 na stotine, te ima 84 stotine. Na svaku ovu stotinu računa 15 lira kaucije. Njegov će kaucija prema tome iznašati 84 puta 15 lira, to jest 1260 lira. To vrijedi za one, koji imaju godišnjeg dohodka od 5000 do 10000 lira.

Ako netko ima godišnjeg dohodka od 10 do 20 hiljada lira, onda mora za svakih 100 lira uložiti 20 lira kaucije. Za 15.000 lira godišnjeg dohodka mora prema tome platiti 3000 lira kaucije. Za 20.000 lira dohodka 4000 lira kaucije.

Ako je godišnji dohodak jedne trgovine, koja spada pod novi zakon viši od 20.000 lira onda kaucija iznaša 5000 lira.

Preporučamo svim trgovcima, gostioničarima i drugima, koji moraju, da čine molbu za dozvolu trgovanja, neka izračunaju točno iznos kaucije na ovaj način. Svako neki si potraži zadnju kartelu za porez na pokretno imanje i neka onda ovako izračuna. Tu kartelu neka takodjer i molbi priloži. Ako nema kartelu od 1926. onda neka si dobavi onu od 1925. g. vrijedi svejedno, dok se ne dobije druga.

Molbe za dozvolu mora se napisati na biljevanom papiru (carta bollata) od 5 lira. Naslovi se na potechata, a napiše se po prilici ovako:

Ill.mo Sig. Podesta

(mjesto)

Il sottoscritto (ime, prezime, ime oca), che già esercisce il commercio per la vendita al minuto (ili: all'ingrosso) di (vrst trgovine) nel locale sito in (mjesto, ulica, kućni broj) ai sensi del R. D. L. 16. dicembre 1926 n. 2174, chiede che gli sia rilasciata la prescritta licenza.

All'uopo unisce:

- 1) Certificato penale;
- 2) Ricevuta dell'Intendenza di Finanza (ili: dell'Ufficio Postale) di (mjesto) in data del versamento di lire in contanti (ili: in Cartelle del Prestito Littorio);
- 3) Certificato d'iscrizione nel registro delle ditte rilasciato dalla Camera di Commercio.

Dichiara che il reddito annuo di ricchezza mobile, di cui è in possesso, per l'esercizio del commercio da sottoporre alla licenza è di L. (Potpis)

Izšao je «Vež» u ljepšem obliku

Izšao je novi broj «Veža». Ovo je prvi broj za ovu godinu. Znamo, da će čitaatelj biti s njime iznenađeni i zadovoljni, jer je uistinu lijepo opremljen. Izšao je naime u novom povećanom obliku. Sad je uistinu lijep. Pun je izabranog štiva na svih 8 stranica, a takodjer i na prilogu. S novom godinom je «Vež» počeo izdavati veoma lijepo štivo za djecu, a osim toga se je obogatio u još mnogotem. Risarije su takodjer lijepe i veoma ukusne. No, ne treba, da taj list hvalimo i preporučamo. Preporuča se sam. Čini nam se, da je baš grijecheta ne preplatiti se na jedan takav list. Svaka naša kuća morala bi ga imati. Svaka naša žena i djevojka morala bi se preplatiti na nj, svaka naša majka morala bi ga čitati, a morala bi ga dobiti i za svoju djecu, koju bi razveselio onaj pustopašni i objesni Juric o kojemu «Vež» donasa priče i šale. Naručite si «Vež». Izlazi jednaput mjesečno, stoji za svu godinu samo 8 lira, a naručuje se na ovu adresu: Amministrazione del «Vež» — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20.

Nadzor nad zadrugama

«Gazzetta Ufficiale» donasa zakonski dekret od 30. decembra 1926. br. 2288, koji govori o nadzoru nad zadrugama i društvima, koja su uclanjena u «Bate nazionale per la Cooperazione».

U prvom članku toga dekreta stoji, da u slučaju, ako jedna zadruga obavlja neuredno svoje poslove, ili ako zadruga ne bi posvećivala dovoljno pažnje odredbama zakona i pravilima, ili ako se ne bi zadržali interesi štitiiti, — ministar narodne ekonomije može odrediti jednu inspekciju, nad djelovanjem zadruga. Iza kako je ustanovljeno, da odbor ne valja, može ministar odrediti, da se odbor ukine i da se na mjesto odbora postavi jedan vladin upravitelj ili komesar. Pregled ili inspekciju nad zadrugom moći će obavljati, ako to ministarstvo naredi, i Ente nazionale per la Cooperazione.

na prozore vratove, a djeca, što se na sred ceste, okupana suncem, sigravu, sa preplašena izmiješaju se među jata gusaka, pa se izgube u šumu.

Zan Luj nije nikada u životu bio bolestan. Visok i koštak poput staroga hrasta, sijed, opor, a opet tako miran. Sunce mu opalilo kožu i gotovo mu ju isušilo. Što je većina stario, sve je postajao šutljiviji, dok naposljetku prestade uopće govoriti. Činilo mu se, da je svaki razgovor suvišan. Koracao je čvrsto i odmjerno, a osjećao je u sebi opet djetinju svježinu, ja je još od sinova, pa je najteže poslove obavljao sam. Šutke je radio na svojoj oranici, pa su ispred njega drbtali svi, koji su ga poznavali. — Na posljedku se jednoga dana ipak slomio, kao da se nešto u njemu prekinulo i kao da su mu pupulace kosti. Srušio se kao posjedečeno drvo, pa je na jednoj brazdi u besvijestici ležao puna dva sata.

— Dajući dan bio je ponovo na posao, no ruke mu našakale, pa upće za ruku i zemlja više ne sluša. Sinovi se teško zabrinuše, a kćerka mu upće zabranila svaki rad. On je medjutim tvrdoglavo odlučio da podje opet u polje. Popustije djeca, ali Katarina je poslala Zamota, da pripazi na djeda. Dogodi li se štogod, da ju uzmogno dozvati.

— Šta radiš, lijenštino?, upitao je Zan Luj unuka, koji je stupao pokraj njega. U tvojim sam godinama ja već zaradjivao! — Djeda, čuvam vas!, odgovorio je dječak. Starca zbumiše te riječi i on prestade

pitati njega. Uvriše je legao i nije se više pridigno. Iduće jutro, prije nego li odose djeca u polje, izidjoh pred starca i nadjoh ga, gdje se poledjice nepomičan pružio otvoreni očiju i zabrinuta lica. Htjeli su, i ta utvrde, što mu falj; ali njegovu su kožu sunce i vjetar bili toliko ispalili, da uopće nijesu mogli da razaberu, kakvu mu je boju opomirilo lice.

— Dakle, oče, je li ti ide više?, no starac je nešto nerazumljivo smrsio i zatresao glavom.

— Vi ne čete s nama? Moramo dakle bez vas?

Zan Luj odobri glavom. Zetva je započela, pa je svaki težak dobro došao. Okljevanja nema. Izgubi li se jutro, može oduje naglo da udari i poništi sav bogati usjev. Odoše dakle svi, pa i Zamot, dok je starac ostao posve sam u kući. Kad se uveče djeca vratila s polja našla starca svejednako u istome položaju i na istome mjestu, jednako otvoreni očiju i zabrinuta lica. Djeca se stadoše savjetovati kako da ponesu oca. Katarina je predložila, da mu liječ je bio toliko jak, da je starac jedva ostao na životu. Josip se nadao, da će opustiti li onda će nastaviti savjetovanjem. Svi legoše na potinjak, da iduće jutro opet sjednu očeve krevete. Starac je uistinu teško obolio, jer se još uopće nije dozdodilo, da je tako dugo ostao u krevetu. Valjalo bi prizvati liječnika, tek je nevolja, da je do Ružmorta šest punih milja, dakle to-

liki i natrag, pa se u tome izgubi čitav dan. Saslušavši starac vijećanje svoje djece uzruja se i gotovo najluti. Cemu liječnik? Nikakva korist i nepotrebni trošak.

— Vi dakle ne čete liječnika. oče?, upitao je Antun. Dakle mi onda možemo i opet na posao?

Svakako, jer postajakivanjem do njegova kreveta bolest ne će krenuti na bolje, a polje treba i njihove brige i njihove pomoći. Odoše. Tako kroz tri dana. Starac je sam, posve sam ostajao kod kuće i ležao šutke i nepomično. Da može ugasiiti žedj stavise mu do uzglavlja vrše s vodom. Šestdeset je godina radio, red je dakle da ode, jer vječne nikoje nije potreban, što viš sam drugima smeta. Tako je mislio starac, pa i djeca nijesu za njime zalila. Zemlja s kojom su svaki dan vodili teške borbe, učinih ih tvrde i okrutne. Bijahu joj tako bliski, tako uza nj u privrasi, da je nijesu ni proklinjali. Što im opet otmije oca i vraća ga u svoje krilo. Jutrom i večerom prigledavahu po koji puta bolesnik, pitahu ga, kako zdravlje, pa to i bježao sve! Više mu nijesu mogli da učine. Održavali li, znak je, da je još snažan, umrije li, znači, da je smrt u sebi nosio, pa je svaka pomoć bila nemoguća. Smrti iz tijela ni pop svojim blagosiljanjem ne istjera, pa ni liječnik svojim mudroćijama. Eh, da je krava oboljela, valjalo bi joj posvetiti svu brigu, jer njoj je njegovanje potrebno!

Slijedi.)

Smrt velikoga Jugoslavena dra. Jovana Cvijica

Dne 16. o. mj. preminuo je u Beogradu jedan veliki Jugosloven, dr. Jovan Cvijic. On je punim pravom bio smatran najvećim naučnjakom Jugoslavije. Bio je geograf. Pokojnik je već više vremena bolovao na srčanog bolesti. Zadnje dane njegova života sabrali su se oko njegovog kreveta razni znameniti liječnici naučnjaci, među kojima je bio i jedan od prvih bečkih liječnika, ali dra. Cvijica nije bilo moguće spasiti. On je podlegao.

Smrt dra. Cvijica učinila je u Beogradu u cijeloj Jugoslaviji najdublji utisak. I ako je već učinio mnogo, no da je živio bio bi on svoj divan rad nastavio i upotrijebio. S njime je nestala jedna od prvih vrednota Jugoslavije. Odmah iza smrti u jutro posjetio je kuću pokojnikovu kralj Aleksandar, te je rodbini pokojnikovoj izrazio svoju duboku žalost.

Pogreb se je obavio u utorku dne 17. o. mj. na državne troškove. U ime vladavosti se je od pokojnika ministar prosvjete Misa Trifunović. Sa svih strana svijeta stigli su rodbini i beogradskego univerzitetu bezbrojni brzojavci. Tijelo dr. Cvijica bilo je izloženo prije pogreba u muzeju. Među bezbrojnim vjencima naročito se ističu kraljev, narodne skupštine i beogradske općine. Počasnu stražu vala su studentkinje.

Dr. Cvijic rođen je 1865. g. u Loznici u Rumadiji. Bio je profesor i rektor beogradske univerzite. Napisao je oko 70 knjiga, te nebrojno mnogo rasprava u raznim evropskim jezicima. Bio je predsjednik srpske akademije znanosti te geografskog društva. Bio je časni doktor československih i Pragu, te pariškog sveučilišta u Sorboni. Časni i dopisni član mnogih geografskih i prirodoslovnih akademija i organizacija. Imao je zlatno otkodjenje engleskog kralja, zlatno i srebrno otkodjenje geografskog društva u Parizu, veliku zlatnu medalju geografskog društva u Washingtonu, sva velika jugoslavenska odlikovanja itd. itd.

Njegovom smrću gubi Jugoslavija mnogo sve počasti, koje mu se na grobu razuju premlane su za njegove zasluge. Ivan Cvijic bio je samo jedan. Neka mu slava do vijeka!

Električna željeznica Pazin-Labin

Već se dugo o tome misli, jer se općenito da je velika potreba uspostaviti je jedno prometno sredstvo između ova dva kraja. Dosada je uistinu istočna Istra bila sasvim odsječena od ostalog svijeta. Nije imala jedne prave i praktične veze sa svijetom, pa je nazadovala u svakom pogledu. Koliko u gospodarstvu, koliko i u prosvijetnom. Ceste, koje vežu istočnu Istru sa željezničkim stanicama nemogu, da vrijede danas, u ovo novo doba usavršavanja i kulture, nemogu da služe za promet koji u tačnijim krajevima raste sve više i više za kako se je počelo iskopavati rudarstva bogato podzemlje istočne Istre.

Pred par dana se je sastala jedna komisija, kojoj je na čelu puljski pretek comm. Cavalieri. U toj su komisiji sim njega konzul Nar. Milicije de Turis, labinski načelnik Furiani, conte azzarini, inžinjer Paliaga, direktor industrijalne škole u Labinu, i direktor željeznice iz Trsta. Ta je komisija obala sav kraj između Pazina i Labina, i da bi morala prolaziti nova projektna električna željeznica normalnog nosjeka.

Ta bi nova željeznica morala prolaziti iz Labina preko Sv. Nedjelje, Kršani i Krbuna na Cerovlje. Vezala bi baš preko sve one prilično puste i udaljene veje Istre sa glavnim istarskim železnicom, na taj bi se način kraj oživio. Ima toga bi ova željeznica značila jedan veliki dobitak za industrijalnu Istru. Sv. Nedjelja i Kršan, a također i Labin, koji bi se baš zahvaljujući ovoj novoj željeznici sigurno i brzo pogradio. Labin bi doskora mogao postati jedan od najvažnijih gradica u Istri. Binci to znaju, pa već odavno žele, da im se željeznica izgradila. Vide u tome napredak svog mjesta, a i cijelog kraja. Pa i jasno je to, jer je uvijek tak, koji ima sva potrebna prometna sredstva mogao bolje napredovati u svakom pogledu, a naročito je za gospodarski razvitak jedne industrijalne zone, kao što je istočna Istra, željeznica jedan od glavnih uslova života. Osim toga mogla bi i Pazinu ova željeznica donijeti posebnih koristi. Pazin će moći bolje razviti svoju trgovinu, jer će imati jačeg dodira s istočnom Istrom, koja će se obratiti na najbliže jače tržište, a to je svakako Pazin.

Uzevši sve u obzir, može se lijepo zavjetiti, da je ova zamišljena željeznica jedna blagodat za Istru, pa je poželjno, da se zamisao također što prije izvede. Nadamo se, da nećemo dugo čekati jer izgleda, da su stvoreni neki uvjeti i točniji zaključci, sada iza kako komisija obavila svoj posao.

Liktorski zajam u kvarnerskoj pokrajini

Na Rijeci a i u ostaloj kvarnerskoj pokrajini potpisano je za liktorski zajam svega 8 milijuna i pol lira. Ova je svota postignuta može se reći većim djelom od stanovnika, koji su potpisivali manje svote. Svota je uistinu velika, ako se uzme u obzir, da Rijeka i cijela pokrajina broje zajedno 80 hiljada stanovnika. Na svakog stanovnika otpada prema tome 100 lira.

Demisija pazinskog načelnika

Dosađnji pazinski načelnik inž. Paladin, koji je 4 godine upravljao općinom, dao je ostavku i zahvalio se je na časti. Na njegovo je mjesto za sada došao cav. Bruno Camus. On će vršiti načelničku dužnost dok i Pazin ne dobije svog poleštata, kao i svi drugi gradovi. Cav. inž. Teodor Paladin zahvalio se je zato, jer je imenovan centurijonom Milicije, a ove dvije službe nije mogao u isto vrijeme vršiti.

Krabuljanje o mesopustu.

Prefektura istarske pokrajine izdala je proglas, u kojem se pozivlje na čl. 83. kr. dekreta od 6. novembra 1926. te zabranjuje, da se za vrijeme ovogodišnjeg mesopusta, upotrebljavaju maske, koje pokrivaju lice, na ulicama, na trgovima ili na kakvom drugom otvorenom mjestu.

Dozvoljeno je upotrebljavati maske samo na zabavama ili lokalima, koji su otvoreni posjetiocima, ali se i u ovom slučaju moraju maske skiniti, ako to zahtevaju organi javne sigurnosti.

One osobe, koje ne bi htjele na poziv skinuti masku biti će zatvorene ili kažnjene globom od 100 do 1000 lira.

Popusti na željeznicama za emigrante.

Generalna direkcija željeznica riješila je u dogovoru s on. Mussolinijem, da svima onima, koji emigriraju iz Italije dade popust na talijanskim željeznicama. Počam od 20. o. mj. moći će se svi iseljenici koristiti ovom povlasticom. To je jedno veliko dobro učinjeno naročito za siromašne radnike, koji troše silan novac za put, ako putuju preko granice. Osim za osobe moći će se dobiti popusti i za prevoz prtljage. Onaj iseljenik, koji se vraća natrag prije dvije godine, moći će i na povratku imati taj isti popust.

Pristojbine za razne dozvole.

U smislu novoga dekreta, koji je objavila «Gazzetta Ufficiale» od 29. decembra plaća se za prodaju žestokog alkoholnog pića na malo taksa od 200 do 1500 lira, razmjerno s vrednošću pokretnog imanja, koje prodavač ima. Svake godine mora se dozvola za prodavanje predpisana je dozvola od 150 do 2000 lira, opet prema tome koliko nosi nepokretno imanje prodavaca.

Dozvole za prodavanje piva, vina, likera i drugih alkoholnih pića, taksiirati će se 50 do 500 lira najviše.

Ove su takse državne, te su prema tome sasvim posebnoga od općinskih taksa. Ako se ove takse za obnovu dozvole ne plate, dozvola za prodaju ne vrijedi.

DOPISI

IZ RAKOTOLA.

Naše gospodarstvo i — negospodarstvo. Nismo još izumrli, i ako vam se veoma rijetko javljamo. Imamo mnogo posla, treba da se mučimo po cijeli božji dan, trčimo li, da se nekako iz naših nevolja izvamo. Imamo raznih gospodarskih neprilika, koje su krive, da nam gospodarstvo ne može napredovati onako, kako bismo željeli. Mučimo se, nastojimo, a opet opažamo, da je uzalud boriti se. Sada je već od nekoga vremena udarila kiša za kišom, a to je u ovo vrijeme neprilichno. Kiša nam ne dozvoljava, da spremimo naša polja, da obradujemo za sjetvu. Ko zna, možda će ipak Bog pogledati i na nas.

Uza svu nevolju, izgleda, da se naše djevojke ne kane urazumiti. Baš sada kad nam je najgore udarilo su po modi, da je pravo čudo. Neće da znaju, kako se teskom mukom služe lire, pa ih baš nekako previše lake ruke razbacuju za čarape od svile, za lakovane cipele, za kapute s krznom itd. Tužni su i jednini oni očevi i majke, koji nemaju nad svojom djecom zavjetiti, pa da im zabrane dalje rasipno trošenje i kicošenje. To je propast naših obitelji i još veća propast svega sela. A ko će i ženiti sve ove naše oholice? Ko će i uzeti u svoju kuću jednu ovakvu djevojku, koja bi bila kadra rasteptati i najbolje gospodarstvo? Pamet u glavu djevojke, a u protivnom vi očevi i majke znate što vam je dužnost.

Luca i Mara.

Mara: Bože moj, ča j ovo prišlo na svet! Ova deca! Ove divojki!

Luca: Ča ga imaš proti divojkam? Mara: Niš ja — nego tako, Bože moj! — ni nekako neč, kako bim ja otela.

Luca: A kako biš to ti otela? Mara: Onako nekako, da kada su već mušketai ča ne će Bog, da se barem ženske malo nazade drže.

Luca: A ki je kriv, da se malo nazada ne drže? Mara: A ča ja znam! Svi pomalo, a najveć ovo progano vreme!

Luca: Ja mislim, da ni ni vreme toliko krivo, koliko neki drugi.

Mara: A ki to? Luca: Mater!

Mara: Brižna mat! Ona j vavek kriva! Luca: Ni vavek, ma je kadagod. A najviše greši onputa, kada svojoj rojnoj dece pušća uzdi, da delaju ča ih je voja.

Mara: Ti znaš, Luca, kako mi ženske, kad se oženimo, trpimo već puti i za drevo i za kamin, pak nam ne more ni bit tako vele zameri, ako pustimo hčeram, da se dobro nazahavljaju, dokle je njihovo vreme, zač kašnje ne te.

Luca: Viš, to je ono najstrašnije, ča ne će nekem materam Bog nikada oprosti. Zabave su kako i igra, kako i vino, kako i tabak i kako i svi drugi vijci. Najprvo se malo okusi, pak onputa sopet malo, pak sopet i sopet i sve više i više — dokle želja za slasti i veselje ne oblada i dušom i srcem. I s krvun i s mozgom, pak onputa, sviči na sreću i na mir i na zadovoljstvo.

Mara: A tako na! Ča ćemo no! Luca: Ni to «tako na!» ni «ča ćemo no!» neh va se te stvari mora svaka mat dobro da zamisli. Ja poznam jednu, ka je tako svojoj hčere pušćala sve na volju. Nikada se brigala, ni pitala, kamo njoj gre hći, kade j bila, s kuda j prišla, već ju je pušćala da hludi i po dnevu i po noći, i za skužu govorila: ter da ne će pokle, kada se oženi! Pak ča se j dogodilo? Divojka je dobila muža, ma ni zgrubila svoju staru šegu: ona je otela i napravda se zabavljala, zač je tako bila navajna. I svršilo je tako, da je najzada pobegla ča od muža i od dece, samo da more slobodno šlundrat okole. Ma temu hujbinemu piru je brzo prišal kraj. Pasala ju je volja od zabavi, pak se je htela vrnut mužu i dece, ma još ni pravo prišla ni na prag kući, i već je morala letet onamo, otkuda je i prišla. I sada plače i proklinje sebe i mater svoju, ka ju ni čuvala, kako Bog zapoveda.

Mara: To su jako žalosne stvari! Zahvalimo Bogu, da puli nas po seleh još ni tako slab!

Luca: Ako ni, bi moglo bit. Nijedno zlo se tako brzo ne širi, kako ova današnja porkarija. Ja znam za jednu našu divojčicu, ka je šla va grad čista i neđužna kako i anđjel. Tamo su ju preporečili jednoj postenoj i dobroj gospe, ka ju je bazila, koliko je više mogla. Našla njoj je bila i jednu prijateljicu, za ku bi bila stavila i oganj svoje obdede ruki. Ona dobra ženica ih je pušćala va kinematograf, ma je zahtevala od njih, da njoj, kad se vrnu dom, pokažu, on bukunic hart, ki njim zostane od kinematografa. Pak ča bi rekla, ča su storiše one dve malenosti!

Mara: A ča ja znam, sirota nemila, ka nisam se more reč još nikada kineta ni čula ni videla!

Luca: Šle bi ti na kasu od kinematografa, tamo bi kupile svaka svoj buletin, otkinule bi ga bukunic, a ono drugo stavile va torbicu i šle jedna va jedan jadin, a druga va drugi i tamose ljubite i cmokaje s irkaiasi i mišćeti. A kada bi malo zatem prišle doma, pokazale bi onoj brižnoj gospe bukunic one hart od kinematografa, a ona bi ih još i pohvallila, kako su vredne i pametne. Sad pomisli malo, kada se ovako mlade divojčice već ovako zarana uče, kako te prevarit mater i oneh, ki se za njih skrbie, kako te pak te rožice kasneje varat nebhoga muža!

Mara: To je sve istina, Luca, baš je tako, kako ti govoriš, ma ča ćeš, kada je svet napačan i kada već ni trebe kućica, va ki se ni zavukla pokvarenost. Celi svet naštrapan, Luca, celi svet.

Luca: Znam ja to, ma znam i neč drugo: kad naime kakova grda bol, kolera ali španjolka oblada svetom, onput gleda svaki, kako bi se očuvaj i spasil svoje telo. A tu pak vidimo, kako svetom gre jedna još strašneja bol, od ke se ne gubi samo telo nego i duša, i nijedan se ne miče, pače mater i još govore: Neka se brižna deca zabavljaju, dokle moru, ki zna kako će njim bit pokleje. A ne znaju te nevoljne mater, da bi bolje storiše, da svojim kceram obese kamin za vrat, pak da ih sred Kvarnara utopu, nego da ih puštaju, da nij delaj: ovakovo sramotno.

Mara: A ter je tako, je — da bi tako ne!

IZ RIJEKE.

Ninetta i «španjola». — Strah je vrag. — Ungarezi gredu. — Kvarnerski Uskoki. — Ona tri.

Već je davno, što je Španjola prošla Pireneje i poplavila Francusku, Švajcarsku, Englesku, Njemačku i gotovo sav evropski sjever. Što ja znam, na Rijeku nije još došla, ali ko nas vidi i čuje, mogao bi zaista pomisliti, da je ona već tu.

Šta govore novine? Koliko je danas u Zirihu.

— Zar dinar? — Ne, nego Španjolka.

Nato slijede brojke: toliko oboljelih, a toliko mrtvih. Pa onda dolaze na red drugi gradovi, druge zemlje a i mjere, što se poduzimaju u svijetu, da se tu pošast sviada. Nema fajde: Rijeka je zabrinuta za svoju kožu, što nije ni čudo, jer je svakome svoj život drag, pa i onima, koji se najviše protiv njega bune. Eno vam na priliku Ninetta! Koliko li je već puta ona meni kazala, da bi najvolela da je već ni, i da «neka gre s tiri i takovo življenje», i «da bi najvolela finit, raje danas nego jutra» i «da njoj pride va vo hip umret, da se ne bi ni najmanje skomponila» i sve tako.

A da je čujete sada? Gđjedog sretno kakvog liječnika, na Korzu, na trgu, u dućanu, odmah ga zaustavi pa će mu: — Gospodin doktor, ča bite rekli, če prit ta vrazja Španjola u Riku? Mora da ča Ča ne, da se će? — A ako pride, ča bite rekli, ča bi se moralo zimat? I tako ona ne da nikome mira i ni o čem drugom ne govori, nego o Španjolki. Silno se čuva. Ne će nikome da pruži ruku, a ako se čega dotakne: kljucke ili kakvog željeza na tranjavu, odmah trči kući, da umije ruke i da se desinficira. Usta su joj pak uvijek puna hipermagrana, tako da od jutra do mraka ne čini drugo, nego gargarizira grlo.

Malo je prije kihнула, pa se odmah zavukla u postelju i sad su stisnuta, pod jednim strašnim bremenom krpatura i barakana čeka da kihne po drugi put.

Strah je vrag! I meni se sve čini, da u vrijeme kakve pošasti više ljudi odmesek Lukoviću strah, negoli pošast sama. Lijepo se je čuvati, ali u svemu neka je mjere — pa i u strahu!

Ungarezi gredu! Oni će na Rijeci dobiti svoju slobodnu zonu. Moći će valjda graditi i svoje parobrode, koji će pod njihovim zastavom plovidi dalekim morima i oceanima. Mađarski ministar grof Bethleth otiči će idućeg mjeseca u Rim, da tamo uredi sve te riječke stvari.

Medjutim novine hoće da znadu i nešto više. One naime govore u sav glas, da Bethleth ide u Rim samo zbog one slobodne zone u riječkoj luci, već i najviše radi jedne druge stvari. Mađari — kako to već vaši štaci znaju — htjeli bi, da imaju kralja i to Hapzburga. U tome se mnogi slažu, samo što bi jedni htjeli, da im bude kralj Oton, posve mladi sinak pokojnoga cara Karla i Cesarice Zite, dok su drugi bacili oko na Albrehta sina nadvojvode Fridrika, koji se je — kako vele — donekle već malo i pomogario. Taj Albreht je neoženjen, a novine — hoće da ga ožene. I to jedne s princezom Ileanom, kceru rumunjskoga kralja, a druge s nekom engleskom princesom.

Dali će biti ovako ili onako, to još se ni danas niko mogao da zna. Jer iako su naši stari pjevali, da ono što ljudi govore ili je bilo ili će biti, to ne znači, da bi to moralo vrijediti i za novine, o kojima se zna, da više puta pišu i takove stvari, koje ne bi ni pa čna našu poje! — One tri posljednje:

Gospodin Jiji ide sa svojim malim sinčićem po Korzu. Najednput pokaze mali prstom na jednoga gospodina, koji je išao na drugoj strani Korza.

— Papo, pogledaj, pozdravlja te gospodin Tesoro.

— Kakav Tesoro! Onaj gospodin se ne zove Tesoro. Bija otac da ga ispravim.

— Kako da se ne zove, kad ga mama, svaki put, kad dodje k nama, pozdravi: — O, bon jorno, tesoro! Tu si, finalmente!

Zamislite, kako li se oduljio nos onome nesretnome čači.

— Još jedna:

Na tribunalu upita predsjednik optuženoga:

— Jeste li tu nedavno bili kažnjeni?

— Nisam, gospodine predsjedniče. Ima već punih pet godina, što nisam imao posla sa sudom.

— Pa što ste radili kroz to vrijeme?

— Bio sam zatvoru...

Posljednja:

Juče sam na Skočiju sreo Francela pa su mu:

— Kako je, Francele?

— Malo luje — odgovori mi on.

IZ CRESA.

Koje su naše najveće potrebe i koje je naše najveće želje?

U svakom pogledu ide nam zlo. To je već stara stvar. Poznata vam je naša mizerija, kakve još nije bilo. Izdala ljetina, izdalo more itd. Kad poručimo neznano hoćemo li večerati, eto tako je kod nas. No, ima i kod nas ljudi, koji dobro stoje. A blago njima kad im može biti, kad ih ništa ne tišti, i kad mogu da mirne duše prelaze preko nevolja većine našeg pučanstva.

Da, prelaze oni, prelaze. I nije ih briga, da otok riješe one naše najveće nevolje, koja nas već tako dugo muči. Pa to je već cijelome svijetu poznato, da nam je od velike potrebe popravak naših cesta. Ceste su na našem otoku u groznom stanju. Trebalo bi vrlo mnogo posla i brige, dok bi se sve uredilo, ali držimo, da bi se dobrom voljom moglo mnogo više učiniti, nego li su dosada naša gospoda u gradu učinila. Kako se misli o našim putevima, i koliko se je učinilo za njihov popravak?

Kratka je i jasna bilanca: Popravili su mul, put koji vodi do Grabra i Piškla, i put koji ide na Melin i Kovacini. Oba idu kraj mora i služe — za šetnju. Od preje imamo cestu, koja vodi od Cresa do Lošnja, koju su izgradili Francuzi, dok su ovdje bili.

Ali treba znati, da šetnje, koji se pati i cijeli dan radi za šetnju haje i ne baje. Pogledajte malko put, koji vodi na Lovreški, gdje su skupljeni vinogradi, ili put za Glavavin i Stranec, gdje je buhač i drugo, pa ćete vidjeti, koje puteve treba popravljati.

Ako netko ne vjeruje kako je teško po ovakvim putevima hodati, neka uzme motiku u ruke, pa nek cijeli dan maše, vidit će, kako prigutit k zemlji „haš“ boli, i kako se onda Boga moliti! Za tim treba skupiti breme drvila, dignut ga na rame, pa kroz dva sata po tim kozijskim putevima „spod bremenom se kracit“ i po katkad samo ne povališku odahnut. Jednput samo — treba pokriati.

Dosad se na popravak tih puteva nije ništa poduzelo, pa bi vrijeme bilo, da se jednom počne! Nema sredstava, da se svakojm uredi, što bi se dalo jedino uz pomoć državnog novca; ali treba raditi bar onoliko, koliko se može.

Kad je narod u krizi i mizeriji, prva je pozvana općina, da priskoči u pomoć. Evo nešto, što bi se moglo odmah učiniti, a što dolazi na vidjelo od sebe, kad se promatra život cresskog kopača. Nema vozova, jer nema za njih puteva; sve, što se sa polja nosi kući: drvo, grozdje, masline i ostalo, nosi se na plećama; polja se ne gnoje, jer tko će još i gnoj da nosi. Ljudi rade naporno i neumorno cijeli svoj život, a nikad da skupie toliko, da mogu kupit jednog osiica. Ako se neće ceste još graditi, bit će slabije.

Kraj takvih prilika evo jednog predloga: općina neka kupi 50 mulara i podigne staju, neka ih daje besplatno kopačima, kad ih oni tražae. One će biti uvijek zaposlene, a za pasu i krmu skrbit će se seljaci. Oni će ih trebat, da nose gnoj, kad slijtro polaze u polje, a za drvije, kad se uveče vraćaju doma. Od kakve bi to koristi bilo za vrijeme trgatbe. Kad je grozd na trsju zrio, treba ga donijeti kući, a to se ne da na ramenima. Tada treba unajmit „gonjaca“ t. j. živinu i gospodara, koji učini dnevno triput Lovreški i svaki put donese dva meha zmaštenog grozdja. Svakog puta daje mu se 15 lira i k tome strućina. Prokaze dobro, jer ih je malo. To je ogromna traška, kad se uzmu u obzir današnje cijene vina. To se još dalo podnositi, jednput, ali sad je nemoguće.

Za danas svršavamo, a drugom zgodom više. — Cressani.

Krme ili od bilo kojeg spremišta upaljljivih stvari.

No i kada se pali u doba, na način i u daljini, kako je gore navedeno, treba upotrebiti svu opreznost, da vlasništvo drugih ne bude oštećeno, a onaj koji pali, mora da do utrućaa vatre bude prisutan osobno s još kojom osobom.

Čl. 59. Bez dozvole prefekta ne smije se postaviti niti upotrebiti nijedna uspinjača za prenos osoba ili materijala u pratnji osoba.

Čl. 60. Mjesna sigurnosna oblast, u sporazumu s općinskim vlastima, može odrediti, da u noćno doba na kućama smije biti otvoren samo jedan izlaz na javnu cestu, te da taj izlaz bude rasvjetljen od određenog sata, a u ostalo vrijeme da bude zatvoren, ako na njemu nema čuvara.

Prekršitelj se kažnjava globom do 500.

Čl. 61. Vratari po kućama ili svratištima, čuvari skladišta, zavoda, bilo koje vrsti, ureda i slični, ako već nisu kao posebni čuvari zaprisegnuti, moraju se upisati u posebni registar mjesne sigurnosne oblasti.

Upis se ponavlja svake godine, a može se odbiti ili opozvati onome, za koga se dokaže, da nije dobrog vladanja i da nema lične iskaznice.

Ko krši odredbu, o kojoj se govori u prvom odomku ovog članka, kaznit će se zatvorom od najmanje mjesec dana i globom od najmanje 1000 lira.

Vlasnici ili upravitelji kuća, svratišta, skladišta, zavoda ili ureda pa i oni koji su zato odgovorni, ako bi namjestili ili držali u službi vratara ili čuvere, koji nisu upisani u registar mjesne sigurnosne oblasti, kaznit će se globom od 3000 lira najmanje.

GLAVA VI.

Opasne obrti, bučni i zanovjetni zanati.

Čl. 62. Posebnim pravilnikom, koji ima biti odobren dekretom ministra unutrašnjih poslova bit će klasificirani predmeti, koji pretstavljaju opasnost eksplozije ili vatre i bit će određene upute, kojih se treba držati pri uspostavljanju i vodjenju tvornica, radnja i skladišta kao što i kod prevoza takovih predmeta.

Čl. 63. Osim onoga što je određeno prednjim člankom mogu radnje, tvornice i skladišta nezdravih i opasnih stvari da budu upostavljene i da djeluju samo na mjestima i pod uvjetima, određenim mjesnim pravilnikom.

U nedostatku pravilnika općinski načelnik odredit će potrebno na molbu stranaka.

Stranke mogu učiniti utok na prefekta, koji izda rješenje iza, kako je saslušao pokrajinsko sanitarno vijeće, a ako treba i civilni građevinski ured.

Čl. 64. Iza kako je prefekt saslušao pokrajinsko sanitarno vijeće ili civilni građevinski ured, može, iako nema utoka, da poništi rješenje općinskog načelnika, koje on drži da je štetno za zdravlje ili za javnu sigurnost.

Čl. 65. Obavljanje bučnih i zanovjetnih zanata i poslova mora biti prekinuto u satovima, određenim po mjesnom pravilniku ili po općinskim odredbama.

Čl. 66. Odredbe prefekta su definitivne u stvarima navedenim u člancima 59, 60, 61, 63 i 64.

POGLAVJE III.

Odredbe glede predstava, javnih obrta, agencija, fiskara, oglasa (plakata), sitničarskih zanata, radnika i služinčadi.

GLAVA I.

O predstavama i javnim zabavama.

Čl. 67. Bez dozvole lokalne vlasti javne sigurnosti ne mogu se davati na javnom mjestu ili mjestu otvorenom javnosti kazališne ili kinematografske predstave svečane proslave, plesne zabave, konjske utrke niti druge slične predstave ili zabave i ne mogu se otvoriti ili držati plesni klubovi ili plesne škole ili javne dvorane gdje se tko producira.

Za automobilske utrke u brzini i za aeronautičke utrke vrijede odredbe posebnih zakona.

Čl. 68. Bez dozvole lokalne vlasti javne sigurnosti zabranjeno je davati javne zabave pa bile i privremene ili makar kao zanat, izlagati za javnost rjetkosti, osobe, životinje, optičke gabinete ili druge predmete, koji pobuđuju znatiželjnost ili producirati se na otvorenom.

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i zancima, da je naša draga i nezaboravna supruga i majka
Foška Žmak rođ. Lorencin
dne 20. o. mj. nakon duge i teške bolesti preminula.
MEDULIN, 20. januara 1927.
Rastuženi suprug
Ante Žmak nadučitelj u miru
sinovi Miro i Petar i kćeri Milka, Zlata i Ljerka.

Čl. 69. Zabranjene su one predstave i javne zabave, koje mogu dati povoda poremećenju javnog reda ili su na štetu čudoredju ili dobrom vladanju.
Zabranjene su također predstave i javne zabave, na kojima se mrcvare životinje ili se s njihama okrutno postupaju.
Čl. 70. Dozvole o kojima je govora u prednjim člancima vrijede samo za mjesto i za vrijeme, označeno u tim dozvolama.
Čl. 71. Za uprizorivanje dramskih, muzikalnih, kinematografskih, plesnih, kretoslovnih (pantomimskih) i sličnih djela dozvola vlasti javne sigurnosti je podrijetna uslovu, da je auktorsko pravo prema posebnim zakonima zaštićeno.
Čl. 72. Opere, drame, baleti i druga kazališna prikazivanja ne smiju se davati ili deklamirati pred javnošću ako nisu prije bile javljene prefektu pokrajine.
Prefekt može da zbog čudoredja i javnog reda zabrani predstave ili deklamacije, obrazloženom odredbom, proti kojoj može stranka da učini utok na ministra unutrašnjih djela, koji odlučuje definitivno iza kako je saslušao mišljenje jedne komisije, a ta je komisija sastavljena od načelnika policije, koji komisiju sazivlje i joj predsjedava, od glavnog ravnatelja odjeljenja administrativne policije i od državnog odvjetnika na prizivnom dvoru u Rimu.
Mjesna vlast javne sigurnosti može da obustavi već započetu predstavu ili deklamaciju bilokakvog izjadjanja, ako radi mjesnih prilika daje povoda neredima.
O obustavljanju treba odmah javiti prefektu.
Čl. 73. Ko prvi kinematografske filmove, pa makar ne nastavio i makar ne imao spekulativnu trgovačku svrhu, mora pismeno da javi okružnoj vlasti javne sigurnosti, koja izda potvrdu, kojom se potvrđuje da je izvršen upis u naročiti registar onoga, koji prvi te filmove.
Upis se mora obnoviti svake godine.
Pod istu obavezou spada svaki, ko kani uvažati ili izvažati kinematografske filmove ili trguje takovim filmovima.

NAJBOLJE VRELO!
Kod nekupa ljetne i zimske robe (odjela) svih vrsta cipela, klobuka, kapa, košulja, košobrana, kravata, imog šlota, svih vrsta platna za košulje i odjele, obratite se na jedino domaće i najcjeljenije vrelo
M. KOREN & Co. - PAZIN
(Corso pred proštim)
Pellet, Kahana & Co
Družba s o. z.
Lastnik: SALO NAGLER
Trst - Via S. Nicolò 12

SAMO pomoću energičnog zdravljenja s Glykolom liječi se glavobolja slabokrvnost, kostobolja i slaboba. Specijalitet ljekarne Castellanovich, Trst, Via dei Giuliani 42. U januaru ljekarna je otvorena također i po noći.

BOGATI IZBOR uz najniže cijene
ČARAPA
za muškarce, žene i djecu.
CALZIFICIO GENOVESE
Corso Garibaldi 49

KRUNE
plaća uvijek nekoliko cent. više nego drugi
ALOJZU POVH, Piazza Garibaldi 2
prvi kat
Pazite na nastov! Pazite na nastov!

KURJE OČI (kale)
Iječi brzo i uspješno mast
Farmacia Sponza
TRST - Via Tor S. Piero 10 - TRST
Čuvajte se patvorina!
Mast Rya možete dobiti u svim ljekarnama.
Širite „Istarsku Rijet“

Novi zakon javne sigurnosti
Čl. 58. Po poljima i šumama ne smiju se paliti strništa osim u doba, i na način kako to mjesni zakon određuje.
U pomanjkanju mjesnog zakona ne smiju se paliti strništa u poljima i u šumama prije 15. augusta, niti manje od 100 metara daleko od kuća, zgrada, šuma, nasada, stogova slame, sijena,

DAROV!
Gosp. Josip Šverko iz Praporca darovao je u za fond „Istarske Rijet“ 16.— te za „Prosvetu“ 16.—. Plemenitom darovatelju iskrena hvala! Ugedali se i drugi.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN ŠTAR
Tiskar: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Fotograf Matko Gortan u Pazinu
preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju
fotografsku radionu
Izdatje bio svatvna fotografija u klasičnom tipu (površina)
Fotografije za putnike (površina) i fotografije u tisku i sata.

AKO JOŠ NISI OKUSIO
Ijestine „Pekatele“ onda ih kupi zaista prave, koje su samo u zamotina od 4 kg. Izvršno je i neuporedivo je!